

ekonomsko breme družbe, da so stari vzrok naraščajočih stroškov zdravja, da so krivi za krizo javnega zdravstva in podobno. V drugem poglavju, ki ima naslov *Kdo je kdo za koga?*, razkrinka laži o bogatih starih, skoposti in generacijski vojni. Ne nasprotujejo si generacije, pač pa revnejši in bogatejši v istih starostnih skupinah. Družba sploh ne vidi mnogih oblik družbene produktivnosti starih ljudi, ker pač to ne sodi v njen horizont. Avtor je posebej kritičen do politike, ki svoje neuspehe nalaga na ramena najbolj revnih, zlasti na 'revne ženske' v starosti. Tudi v tem poglavju preverja trenutne avstrijske zadrege s pogledom na globalne razmere in razkrinka namišljene skrbi. V tretjem poglavju govori o deželi zamerljivih in zagrenjenih starcev. Po njegovem gre za ideološko laž, ki je uperjena proti starim ljudem, v bistvu pa kaže na rigidnost ustanov, ki ne znajo paziti na človeške vire in delajo z ljudmi, kot da bi bile njihove lastnice. Namesto da bi bile bolj učinkovite, pa zlonamerno izločajo stare ljudi iz pomembnih področij družbe. V četrtem poglavju, ki ima naslov 'Republika oskrbe', avtor zavrača laž o kaosu na področju oskrbe starih ljudi v Avstriji. Čeprav je res, da se to področje zapostavlja glede na najbolj perspektivne panoge razvoja in da ljudje, ki skrbijo profesionalno za stare ljudi, delajo velikokrat v težkih razmerah. Če pride pri tem do napak, to niso posledica napak posameznikov, pač pa strukturne napake, ki jih je mogoče odpraviti že z dobro voljo. Zato so nujne korekture sedanjih razmer na tem področju, na področju izobraževanja in skrbi za človeške vire, nujna pa je predvsem razgradnja nekaterih oblastnih struktur na področju socialnega dela. Višje življenjsko pričakovanje in daljše obdobje staranja ni noben 'bavbav', ki bi se ga bilo treba bati, ravno nasprotno, gre za veselo pričakovanje dolgega življenja. Pri tem je pomembno razgraditi predsodek, da sta starost in bolezen eno in isto. V petem poglavju avtor govori o globalnem staranju. Oblastem razvi-

ttega sveta očita, da s povezovanjem starosti z revščino dejansko povzročajo krivice starim ljudem in nehote izvažajo svojo starostno politiko v države v razvoju ter jim delajo medvedjo uslugo. Zato meni, da bi se morale oblasti v razvitem svetu mnogo bolj truditi za to, da bi videle čez plot lastnih socialnih politik in miselnega vzorca koristi in stroškov, ki je za ljudi večinoma poniževalen. Še najhuje pri tem pa je, sklepa avtor, da se oblastne strukture razvitih ne zavedajo potencialov, ki jih predstavljajo stari v teh državah, niti potencialov držav v razvoju, če bi jim bogati in razviti le naklonili malo več pozornosti.

Knjiga govori sama zase in včasih preseneča, kako se lahko znanstvena natančnost prilagodi vsakdanjosti. Amannu se ni posrečila le zavrnitev laži o starosti, pač pa tudi utemeljitev drugačnega gledanja in njegova umestitev v kontekst družbenih interesov. Uspela mu je prvovrstna kritika ideologije, ki na videz stavi na mladostnost, in posredovanje številnih socialnogerontoloških podatkov in pojasnil, ki so zgovorni sami zase. Knjiga spodbuja skeptike, da bi bili bolj pogumni, še bolj kot to pa prinaša veselje vsem tistim, ki si prizadevajo, da bi besednjak in dejanja dejanskih ali namišljenih oblastnih struktur bolj ustrezali resničnim razmeram.

Anton Mlinar

Grden, Mojca, ur. 2007. Zgodbe iz doline mlinov. Zagorje: Medgeneracijska skupina Mlinček. Ilustrirala Desanka-Beba Kreča. 116 str.

ZGODBE IZ DOLINE MLINOV

Med stotinami medgeneracijskih skupin, ki se tedensko srečujejo po vsej Sloveniji, je tudi skupina Mlinček iz Mlinš pri Zagorju. Voditeljica Mojca Grden je z drugimi desetimi člani zbirala zgodbe starih ljudi iz te lepe vasi v notranjosti zasavskega hribovja. O tem pravi:

»Vse napisane zgodbe imajo resnično ozadje. Ob srečevanjih s starejšimi krajani smo jih odkri-

vali in zapisovali. Izpričane besede so nam vlile pogum za izdajo knjige.

Star človek je prava zakladnica življenjskih modrosti in vzor za pot, ki je pred nami. Vse, kar je naše starejše prijatelje skozi življenje spremljalo, jih pestilo, razveseljevalo, polnilo in z udarci usode utrjevalo, je živ dokaz, da so zmogli biti kljub svoji preprostosti tolažnik sami sebi z dobroto srca in potrpljenjem. In ob druženju z njimi smo se razdajali drug drugemu kot človek človeku v DAR« (str. 112–113).

Kar nekaj medgeneracijskih in prostovoljskih skupin po raznih krajih Slovenije je že pripravilo in izdalo svojo knjigo; v letu 2007 vem za kar dve: poleg te iz Mlinš so izdali lepo knjigo »Od pomladi do jeseni« medgeneracijski prostovoljci iz Dola in Dolskega pri Ljubljani (predstavljena je bila v zadnji lanski številke naše revije). Tak podvig je nekaj izjemnega. Vsaka medgeneracijska skupina in krajevna skupina prostovoljcev spravi pri svojih rednih srečanjih na dan toliko dragocenih življenjskih izkušenj in spoznanj, da bi jih bilo za več knjig. V vsaki stoti pa se najde zavzeta in nadarjena prostovoljka, ki spočne in rodi vizijo, da bi te izkušnje in življenjska spoznanja zapisovali in izdali v knjigi, ter izpelje številna dejanja, da se to uresniči. Prva je pred leti (1998) to naredila voditeljica Irena Pražnikar s svojo skupino *Spominčice* iz Griž pri Žalcu; njihova knjiga *Spominčice* je takoj pošla in naslednje leto je ob ponatisu etnolog Milan Natek navdušeno dejal, da bi Slovenci dobili najbolj dragoceno socialno etnografijo o tem, kako so doživljali in kako so naši starši in stari starši živeli svoje vsakdanje življenje v prvi polovici dvajsetega stoletja, če bi vsaj sto medgeneracijskih skupin po različnih krajih celotne Slovenije napisalo takšne knjige. Najnovejša, *Iz doline mlinov*, je spet en korak proti temu cilju; do deset knjig kaže, da bomo prišli kar kmalu.

Zgodbe iz doline mlinov so pestre po vsebini in obliki. Vsak bralec bo našel tako, ki mu bo posebno segla do srca: enemu živo opisovanje

kmečkega dela pred nastopom industrijskega kmetovanja, drugemu vesele zgodbe o praznovanjih, uspehih in sreči ljudi ali pretresljive zgodbe o težavah vojnega časa, slabih letinah, pijančevanju in drugih socialnih boleznih ter smrtih v družinah, tretjemu opisi starih kmečkih poslopij, stanovanj, orodja, zlasti pa življenja otrok ter ljubezni in iznajdljivosti njihovih skrbnih mater, četrtemu lepe izkušnje prostovoljcev pri obiskovanju starih ljudi. Meni je globoko k srcu segla zgodba *Maj obisk in njegovo slovo* (Zgodbe iz doline mlinov, str. 70–71), ki opisuje družabniški obisk prostovoljke pri sosedih Hildi v domu za stare ljudi. Hilda je očitno preživljala zadnje ure svojega poslavljanja od sveta, ko se besede upočasnijo in utihnejo, moč pa dobi roka v roki in nemi stik iz oči v oči skozi okna človeških duš. Drugo polovico zgodbe navajam 'za pokušino' knjige:

»Na drugi strani postelje je sedel njen Franci. Njen mož. Že dlje časa je bil pri njej. Malo pred mojim prihodom jo je nahrenil. Pomagal mi je, da bi se njegova Hilda odzvala na moje ogovarjanje. Ni uspel.

Začel se je pripravljati, da bo odšel domov, zato je Hildo poskusil nežno nameščati v tak položaj, v napol ležeče sedenje, da bi lahko po njegovem odhodu spremljala dogajanje na TV ekranu. Premikajoče slike so pritegnile njeno pozornost in zaradi tega je bil pred njeno posteljo nameščen televizijski sprejemnik.

Vsi njegovi dotiki in ravnanja so izžarevali posebno topel odnos in naklonjenost. In velike skrbi. Predvsem pa ljubezen.

Sledilo je slovo. Od njegove Hilde, žene, prijateljice, ljubljenega bitja, s katerim sta si toliko let delila in ljubila isti dom, sobo, posteljo, vzgajala skupaj tri hčere, se pehala za istimi cilji, se v dvoje veselila življenja in v obupu ter žalosti imela drug drugega v oporo. Zdaj pa je ta njegova Hilda le še nemočno dete v ženski obliki.

Slovo je bilo hitro, neskončno toplo in zelo osebno. Sklonil se je k njenemu upadlemu obrazu in jo poljubil na ustnice.

‘Adijo, mama!’ je še utegnil reči.

Njegov pogled pa je molče govoril: Še pridem, Hilda! Vedno znova bom ob tebi. Ne boj se!

Nežno jo je pobožal po glavi in odšel.

Z veliko bolečino, ki jo je bilo čutiti v Francijevih kretnjah ob slovesu in se je zarisala čez njegov obraz, je zapustil sobo. Rahlo je zaprl vrata, da ne bi zmotil tišine, ki se je tiste trenutke podvojila.

Prizor ob njegovem slovesu me je globoko ganil in se mi vtisnil v srce. Bila sem priča posebnih ljubezni in hkrati usmiljenju.«

Dodajmo še en drobec. Ta živo opisuje korenine žive medgeneracijske povezanosti od otroštva do starosti. Tisoči medgeneracijskih prostovoljskih voditeljev skupin in družabnikov imajo te zdrave korenine v sebi, temeljito prostovoljsko usposabljanje in njihovo mesečno druženje za izmenjavo izkušenj omogoči, da iz korenin požene čudovita mladika medgeneracijskega prostovoljstva. V zgodbi *Čas mineva, spomini na srečanja ostajajo* beremo (str. 83):

»Tudi tete Pepe ne morem pozabiti. Bila je prijazna in dobrih rok. V sobici je imela šivalni stroj, s katerim je naredila kako novo oblačilo ali zakrpala luknje na starih hlačah.

Nekega dne mi je šivala nove hlače.

‘Ne gre in ne gre,’ se je jezila, ko nikakor ni mogla vdeti sukanca v šivanko. Poskusila sem jaz in takoj uspela.

‘Si malce nerodna, a?’ sem ji v smehu dejala, saj nisem razumela, da tega ne zmore zaradi slabega vida. Pa je tiho pripomnila:

‘Ko boš v mojih letih, me boš razumela. Spo-

znala boš, kako je hudo, če se ti pogled zamegli.’

Ostajam s svojimi spomini. Od nekdaj mi je bilo druženje s starejšimi nekaj lepega, njihove življenjske zgodbe in izkušnje so me polnile. Kot bi me pripravljale na leta, ko človek potuje skozi svoje življenje v dobrem in slabem. Lepo mi je, da so znali v starih časih živeti bolj povezano z družinskimi člani, da so namenili veliko časa pogovorom za skupno mizo in se vedno skupaj dogovarjali o delu za prihodnji dan.

Zaradi vsega tega so vredni spoštovanja.

‘Bom tudi jaz nekoč deležna takšnega spoštovanja?’ se vprašujem.

Dež je ponehal. Iz premišljevanja me predrami smeh sosedovega otroka. Tako ljudje v naši dolini odhajajo, prihajajo novi, se rojevajo ... Tudi umirajo ... Tako življenje teče v urah, dnevih, tednih, mesecih in ... letih.«

V knjigi je še vrsta zgodb, ki bi jih z veseljem navedel. Zelo prisrčna je tista o nežno lepim spominih na pokojno taščo in tasta – nikoli jih ni mogla klicati s tem dvomljivim nazivom – *Lepo je bilo z njima* (str. 17–18). Če vas mika branje, posezite po knjigi; pri urednici Mojci Grden iz Mlinš pri Zagorju jo verjetno lahko še nabavite. To in druge knjige, ki so jih izdale medgeneracijske skupine in skupine prostovoljcev, priporočam zlasti voditeljem skupin in družabnikom: lahko vam dodajo potrebno mero volje in moči, da boste sami pripravili svojo knjigo zgodb starih ljudi in medgeneracijskega sožitja iz vašega kraja, vsaka od teh knjig pa vam bo pokazala tudi drugačen način, kako to uresničiti.

dr. Jože Ramovš